

8. KONFERENCJA PATRYSTYCZNA W TORUNIU O SZCZĘŚCIU LUDZKIM

Towarzystwo Naukowe, Zakład Historii Kościoła Starożytnego i Średniowiecznego Wydziału Teologicznego oraz Koło Młodych Teologów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu organizują 14 IV 2010 r. ogólnopolską konferencję na temat: ***Vita beata: interpretacja pojęcia szczęścia ludzkiego w starożytności chrześcijańskiej***. Podczas spotkania przewidziano wygłoszenie następujących prelekcji: ks. prof. dr hab. A. Szostek (KUL) – *Szczęście: cel czy owoc dobrego życia*; ks. prof. dr hab. B. Czesz (UAM) – „*Szczęście osiągniesz i dobrze ci będzie*” (Ps 128): *perspektywa szczęśliwego życia człowieka według Ojców Kościoła*; o. prof. dr hab. B. Degórski (Roma, Anselmianum) – „*Chrześcijańskie szczęście*” w „*Commentarium in Matthaeum*” św. Hieronima; ks. prof. J. Pałucki (KUL) – „*Szczęśliwym być*” w pismach św. Ambrożego i św. Paulina z Noli; ks. prof. dr hab. F. Drączkowski (KUL) – *Szczęście przyjaciela Boga według Klemensa Aleksandryjskiego*; o. prof. dr hab. M. Paczkowski (UMK) – *Szczęście i błogosławieństwo w dziełach Bazylego Wielkiego*; J. Wólkowski – A. Wyrąbkiewicz (UMK) – *Droga do szczęścia w nauczaniu św. Grzegorza z Nyssy*; dr O. Kashchuk (Uniw. Lwowski) – *Prawdziwe ziemskie szczęście według św. Grzegorza Wielkiego*.

9. UDZIAŁ SEKCJI PATRYSTYCZNEJ W VIII KONGRESIE TEOLOGÓW POLSKICH W POZNANIU

Podczas VIII Kongresu Teologów Polskich, organizowanego przez Radę Naukową Konferencji Episkopatu Polski w dniach 13-16 września 2010 r. na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu na temat: ***Między sensem a bez-sensem ludzkiej egzystencji: teologiczna odpowiedź na fundamentalne pytania współczesnego człowieka***, w programie spotkań sekcyjnych (16 IX) wzięła również udział, obok innych, Sekcja Patrystyczna prezentując następujące referaty: ks. dr hab. A. Żurek (Tarnów, UPJPII) – *Otworzyć się na Nieskończoność – nadzieja nadająca sens egzystencji*; ks. prof. dr hab. B. Czyżewski (Gniezno, UAM) – *Sens życia w ocenie Ojców Apostolskich*; ks. prof. dr hab. L. Nieścior (Warszawa, UKSW) – *Temat sensu ludzkiej egzystencji w sporze chrześcijaństwa z manicheizmem*; ks. prof. dr hab. F. Drączkowski (KUL) – *Zagrożenie błędnowierstwa i herezji w Kościele współczesnym*; ks. prof. dr hab. N. Widok (UO) – *Wiodące idee „II mowy o pokoju” Grzegorza z Nazjanzu*; ks. dr hab. A. Uciecha (UŚ) – *Idea walki w ascezie „synów przymierza” na podstawie mów Afrahata*.

10. PRZEKSZTAŁCENIE INSTYTUTU BADAŃ NAD ANTYKIEM CHRZEŚCIJAŃSKIM KUL

Powołany do istnienia 13 maja 1969 r. przez Senat Akademicki KUL, na wniosek prof. Leokadii Małunowicz i ks. prof. J.M. Szymusiaka Międzywydziałowy

Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim z zatwierdzonym wówczas własnym regulaminem, podlegający w swej działalności bezpośrednio Rektorowi i Senatowi Akademickiemu KUL, przemianowany 1 IX 2006 r. według nowego Statutu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego na Instytut Badań nad Antykiem Chrześcijańskim (zob. VoxP 25:2005, t. 48, s. 666-667), po 40 latach swej niezależnej działalności, został ze względów finansowych, podobnie jak inne międzywydziałowe instytuty naukowo-badawcze KUL, decyzją „Senatu Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, na podstawie § 21 ust. 1 Statutu KUL, na wniosek JM Ks. Rektora, z dniem 1 czerwca 2010 r. włączony w strukturę Wydziału Teologii... przekształcony w ośrodek naukowo-badawczy ze zmienioną nazwą na: Ośrodek Badań nad Antykiem Chrześcijańskim” (Uchwała Senatu KUL JP II z dnia 27 V 2010 r.)

11. Komisja Bizantynologiczna Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN (KNoKA PAN) zorganizowała w r. 2008 dwa posiedzenia z następującymi prelekcjami: 7 maja w Gdańsku w budynku Uniwersytetu Gdańskiego w Gdańsku-Oliwie: dr I. Milewski – *Ekonomiczne aspekty depozycji i zsyłek biskupów we wczesnym Bizancjum (do 451 r.)*; dr M. Kruk – *O kategoriach recepcji antyku w sztuce dawnej Rusi*; 29 listopada 2008 r. w Warszawie w sali konferencyjnej Instytutu Badań Interdyscyplinarnych „Artes Liberales”: dr K. Twardowska – *Poglądy religijne cesarzowej Atenais Eudokii*; dr hab. P. Kochanek – *Bibliografia architektury Konstantynopola*.

Również w r. 2009 odbyły się dwa posiedzenia tejże Komisji z następującymi prelekcjami: 30 maja 2009 r. w Krakowie w Collegium Novum UJ: dr A. Kotłowska – *Metodologia konstruowania wizji historii w dziele Euzebiusza z Cezarei*; dr J. Bonarek – *Daniszmendyda, greckie miasta, ziemia Matrachów, czyli o Tmutorakaniu w XII wieku; Informacja o Kongresie Bizantynologicznym w Sofii w 2011 roku*; 28 listopada 2009 r. w Łodzi w sali Posiedzeń Rady Wydziału UŁ: dr P. Kruczyński – *Przypomnienie sylwetki śp. prof. dr hab. Waldemara Cerana*; prof. dr hab. S. Bralewski – *Krótką prezentacja wspomnień o śp. Profesorze Waldemarze Ceranie oraz zdjęć ze wspólnych wypraw*; prof. dr hab. M. Kokoszko – *Termin kandaulos/kandylos na podstawie Λέξεις συναγωγής Focjusza oraz Commentarii ad Homeri Iliadem Eustacjusza z Tessaloniki*. Po obradach uczestnicy spotkania udali się na Cmentarz Katolicki na Dołach, gdzie na grobie śp. Waldemara Cerana złożono wspólnie kwiaty.

12. Katedra Prawa Rzymskiego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II zorganizowała w dniach 24-26 X 2008 r. w Kazimierzu Dolnym n. Wisłą (w Domu Pracy Twórczej KUL) II już z kolei Seminarium Kazimierskie z Prawa Rzymskiego, tym razem na temat: *Christianitas et romanitas Stanisłao Płodziej (1913-1962) in memoriam*. Większość wygłoszonych podczas 5. sesji prelekcji (21) wiązała się bardziej lub mniej z różnorodną problematyką starożytnego chrześcijaństwa, jak m.in.: ks. prof. dr hab. A. Dębiński – *Romanitas – Christianitas*

– *Ius Romanum – Ius Ecclesiasticum*; prof. dr hab. K. Amielańczyk – *Eusebius, Historia Ecclesiastica IV 9: prawo rzymskie w obronie prześladowanych chrześcijan?*; dr R. Pankiewicz – *Św. Augustyn a teoria komunikacji*; ks. dr P. Sadowski – *Szkoła prawa w Bejrucie w świetle „Vita Severi” Zachariasza Scholastyka*; dr M. Wójcik – *Cesarz w Kościele czy ponad Kościołem?*; dr J. Misztal-Konecka – *Monogamia w prawie rzymskim i prawie kanonicznym*; prof. dr hab. B. Sitek – *Autonomia administracji kościelnej i państwowej w świetle rozwiązań rzymskich i doświadczeń pierwszych wspólnot chrześcijańskich a współczesne rozwiązania w prawie publicznym*; dr A. Świętoń — *Żołnierz Cesarza – żołnierz Chrystusa. Armia rzymska a chrześcijaństwo w IV i V wieku – wybrane problemy*; dr M. Ożóg – *Ustawodawstwo Konstancyna, Konstansa i Konstancjusza wobec pogańskich obiektów kultu: posągów i świątyń*; ks. dr S. Józwiak – *Defensor civitatis*; dr M. Jońca – „*Podrzutek*” *Żydówki Salome*; mgr A. Stróż – *Rzymskie scrinium jako prototyp chrześcijańskiego relikwiarza*; mgr D. Stolarek – *Materfamilias – kobieta dobrych obyczajów*; mgr J. Gołębiowska – *Wpływ chrześcijaństwa na ustawodawstwo Justyniana wobec konkubinatu*.

13. Rada Wydziału Teologii KUL powołała do istnienia 5 VI 2008 r. nową **Katedrę Teologii i Literatury Patrystycznej** w ramach Instytutu Historii Kościoła oraz powierzyła jej kierownictwo ks. dr hab. Mariuszowi Szramowi, prof. KUL; na tym samym posiedzeniu Rada Wydziału powierzyła kierownictwo Katedry Historii Kościoła w Starożytności Chrześcijańskiej ks. dr hab. Piotrowi Szczurowi, prof. KUL.

14. Podczas dwudniowej konferencji naukowej, zorganizowanej przez Instytut Nauk o Rodzinie z okazji swego 10-lecia istnienia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w dniach 2-3 XII 2008 r. na temat: ***Kościół, który gromadzi się w domu***, wśród 8 wygłoszonych na niej prelekcji i przeprowadzonych po nich paneli, ks. prof. dr hab. Stanisław Longosz wygłosił wstępny referat pt. *Geneza, rozumienie i rozwój pojęcia „kościół domowy”*.

15. Podczas interdyscyplinarnej konferencji lubelskich ośrodków naukowych, zorganizowanej przez Zakład Literatury Angloirlandzkiej i Zakład Kultury Krajów Angielskiego Obszaru Językowego UKSW w dniach 4-5 XII 2008 r. na temat: ***O wyższości świąt Bożego Narodzenia***, wśród 16 wygłoszonych prelekcji znalazły się również dwie o tematyce wczesnochrześcijańskiej: ks. prof. dr hab. A. Paciorek (KUL) – *Ewangelie dzieciństwa*; dr E. Kowalski (UMCS) – *Antyczne i wczesnochrześcijańskie tradycje świąt Bożego Narodzenia* (materiały spotkania opublikowano: *O wyższości świąt Bożego Narodzenia*, red. A. Kędzierska – I. Wawrzyszek, Lublin 2009, Wydawnictwo UMCS, ss. 248).

16. Podczas międzynarodowej konferencji zorganizowanej 22-24 IX 2009 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim przez Katedrę Historii Filozofii Starożytnej

i Średniowiecznej nt. **Eriugena Kuzańczyk** wśród 22 przewidzianych prelekcji znalazły się również dwie nawiązujące do tematyki patrystycznej: dr A Palusińska (KUL) – *Christian Neoplatonism: Pseudo-Dionysius, Eriugena and Gothic Cathedrals*; dr A. Hahn (Düsseldorf) – *Neoplatonic elements in the cosmology of Johannes Scottus Eriugena and Cusanus*.

17. Podczas półdniowego sympozjum naukowego, zorganizowanego 24 X 2009 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w **Drohiczynie** na temat: **Pasterska troska o życie duchowe człowieka** wygłoszono m.in. dwie konferencje o tematyce patrystycznej: ks. prof. dr hab. F. Drączkowski (KUL) – *Agapetyczna struktura Kościoła w świetle przekazów patrystycznych*; ks. dr J. Lachowicz (WMSD Białystok) – *Kapłan jako pasterz w pismach Grzegorza Wielkiego*.

18. Niektóre z prelekcji wygłoszonych podczas comiesięcznych **posiedzeń członków Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN**, odbywających się przeważnie w sali konferencyjnej Instytutu Badań Interdyscyplinarnych „Artes liberales” w Warszawie, nawiązują także nierzadko **do problematyki wczesnochrześcijańskiej**, jak to miało miejsce w ostatnich dwóch latach (2009-2010: ks. prof. dr hab. M. Starowieyski - *Postać św. Pawła według apokryfów Nowego Testamentu*; prof. dr hab. P. Skubiszewski – *Maiestas Domini – zagadnienie początków*; ks. prof. dr hab. S. Longosz – *Stosunek filozofii greckiej (presokratyków, Platona, Arystotelesa, stoików) do życia poczętego*).

19. Na rozpoczęcie roku akademickiego 2009/2010 ks. prof. dr hab. S. Longosz wygłosił **patrystyczny wykład inauguracyjny** najpierw (10 X) w Instytucie Teologicznym w Wilnie, będącym filią Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie Sekcji św. Jana Chrzciciela nt. *Rodzina kościołem domowym – geneza i rozwój pojęcia w okresie patrystycznym*, a później (17 X) w Wyższym Seminarium Duchownym Zgromadzenia Księży Marianów w Lublinie pt. *Stosunek do życia poczętego w starożytności pogańskiej i chrześcijańskiej*.

20. Wśród 14 prelekcji zgłoszonych na konferencję naukową organizowaną 21-24 X 2009 r. w Nieborowie przez Katedrę Filologii Greckiej Instytutu Filologii Klasycznej KUL na temat: **Orfizm i jego recepcja w literaturze, sztuce i filozofii** znalazło się również **kilka o tematyce wczesnochrześcijańskiej**; dr A.Z. Zmorzanka (KUL) – *Mit orficki a mit gnostycki – studium porównawcze (ujęcie typologiczne)*; ks. dr M. Szmajdziński (Stowarzyszenie Biblistów Polskich) – *Orfeusz – Dawid – Jezus*; dr A. Lasek (UAM) – *Elementy orfickie w „Dionysiaku” Nonnosa z Panapolis*; dr E. Osek (KUL) – *Testamenty Orfeusza w greckiej literaturze wczesnochrześcijańskiej*.

21. Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego zorganizował 4 grudnia 2009 r. z okazji jubileuszu 90-lecia swego istnienia okolicznościową konferen-

cje z wykładem prof. dr hab. Elżbiety Jastrzębowskiej: **Paweł Styger, archeolog rzymski, profesor warszawski (1921-1934)**. Był on, jak informowała Prelegentka, zapalonym badaczem rzymskich katakumb oraz najstarszej architektury i sztuki kościelnej, a przede wszystkim odkrywcą w 1915 r. słynnej *Triclia* pod bazyliką św. Sebastiana przy Via Appia inwokacjami do apostołów Piotra i Pawła. Jako profesor archeologii i sztuki kościelnej na Wydziale Teologii Katolickiej UW przybliżał studentom starożytną historię Kościoła, topografię katakumb, ikonografię chrześcijańską oraz architekturę i epigrafikę, próbując nawet założyć w Rzymie (choć bez powodzenia) Polski Instytut Archeologii i Historii Starożytnej. Pod koniec życia opublikował w Berlinie swoje najważniejsze książki o rzymskich katakumbach i grobach męczenników (zob. m.in. po polsku: *Wizerunki św. Augustyna na podstawie najstarszych portretów i dokumentów*, w: *Studia Augustyńskie*, Warszawa 1931, 13-24; *Katakumby rzymskie*, Warszawa 1932).

22. Wśród licznych (74) prelekcji, wygłoszonych podczas VII dorocznej **Konferencji Międzynarodowego Stowarzyszenia Studiów Neoplatońskich** (International Society for Neoplatonic Studies) zorganizowanej 18-21 VI 2009 r. przez Jezuicką Wyższą Szkołę Filozoficzno-Pedagogiczną „Ignatianum” w Krakowie, znalazło się również kilka **nawiązujących do problematyki patrystycznej**: Matthias Vorwerk – *From Platonic heresy to Christian orthodoxy: Plotinus and Augustine on ideas of Individuals*; Kevin Corrigan – *Simmias' objection in Plato's Phaedo and later Patristic mind/soul-body responses*; Andrew Louth – *Maximus the Confessor on the logoi of Creation*; Torstein Tollefsen – *St. Maximus the Confessor and John Philoponus*; Vladimir Cvetkovic – *Aspects of the unity between God and the Creation according to St. Maximus the Confessor*; Gabriela Kurylewicz – *What is music according to Plato and Boethius*; Agnieszka Kijewska – *Mystical experience and limits of philosophy and religion – saint Augustine's case*; Mariella Menchelli – *The well ordered soul and the political virtues: marginal notes on Synesius' On kingship and on some manuscripts containing the Opuscula*.

23. Podczas ogólnopolskiej konferencji naukowej, zorganizowanej 20-21 XI 2009 r. w Nałęczowie przez Zakład Humanistycznych Nauk Wydziału Farmaceutycznego AM i Katedrę Polityki Społecznej i Etyki Politycznej Instytutu Socjologii KUL na temat: **Doświadczenie choroby w perspektywie badań interdyscyplinarnych**, nie zabrakło również, obok innych (29), wystąpień związanych z problematyką wczesnochrześcijańską: ks. prof. dr hab. F. Rosiński (UWr) – *Pogląd na choroby i ułomności w czasach biblijnych*; dr E. Osek (KUL) – *Dziennik hipochondryka: Mowy święte Eliusza Arystydesa*; ks. prof. dr hab. M. Paczkowski (UMK) – *Doświadczenie choroby przez starożytnych pustelników, ascetów i pielgrzymów*.

24. Zaproszona przez kierownika Katedry Historii Sztuki Starożytnej i Wczesnochrześcijańskiej prof. dr hab. B. Iwaszkiewicz-Wronikowską pro-

fesor **Ludmiła Khrushkova** (Rosja) – wybitna specjalistka w zakresie archeologii, kierownik prac wykopaliskowych w Abchazji i odkrywca bazylik wczesnochrześcijańskich, poprowadziła 3 VI 2009 r. w ramach projektu ICT na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim otwarte seminarium naukowe na temat: ***W poszukiwaniu zaginionych śladów chrześcijan: wykopaliska nad Morzem Czarnym***, podczas którego wygłosiła 3 wykłady wraz z prezentacją multimedialną: 1. *Rzym i Krym: początki chrześcijaństwa nad Morzem Czarnym*; 2. *Między antykem a islamem: chrześcijańskie zabytki Abchazji*; 3. *Artystyczna wizja Boga w Kościołach Egiptu, Kapadocji i Kaukazu*.

25. Dnia 15 X 2009 r w Auli Collegium Jana Pawła II na KUL-u odbyła się piękna uroczystość wręczenia Księgi Jubileuszowej z okazji 80-lecia urodzin **Ks. prof. dr. hab. Czesławowi S. Bartnikowi**, jednemu z największych polskich teologów i wieloletniemu recenzentowi naukowemu „**Vox Patrum**”. Podczas uroczystości, w której wzięło udział kilku biskupów (ks. abp prof. J. Życiński, ks. bp R. Karpiński, ks. bp M. Cisło, ks. bp prof. J. Wróbel, ks. bp A. Miziński, ks. bp J. Śrutwa, ks. bp A. Dydcz, ks. bp Kraszewski z Ukrainy), najwyższe władze Uniwersytetu z Rektorem ks. prof. S. Wilkiem na czele, oraz przedstawiciele Wydziałów Teologicznych z Katowic, Opola, Poznania i Warszawy, laudację wygłosił ks. prof. dr. hab. J. Misiurek przypominając m.in, że Jubilat jest autorem ok. 90 książek, ponad 3250 artykułów, promotorem 64 doktorów oraz 479 magistrów i licencjuszy, autorem ponad 240 recenzji doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich, a wśród nich doktoratu h.c. ks. kard. J. Ratzingera na KUL-u. Wręczenia opastej dwutomowej (liczącej 2086 stron i zawierającej 186 artykułów) Jubileuszowej Księgi pt. *In Persona Christi* (red. K. Góźdź, Lublin 2009, Wydawnictwo KUL) dokonał Rektor Uniwersytetu ks. prof. S. Wilk, po czym sam przemówił składając życzenia i gratulacje, za nim Wielki Kanclerz KUL ks. abp J. Życiński i inni, a na końcu podziękował sam Jubilat. Wręczona Księga (w I tomie) zawiera również szereg (10) artykułów patrystycznych: ks. W. Myszor – *Ireneusz z Lyonu: dzieło zbawienia i odnowy świata*, s. 143-148; ks. R. Murawski SDB – *Najstarszy katechizm Kościoła Ireneusza z Lyonu*, s. 149-158; ks. W. Turek – „*Corpus sumus*”: *w poszukiwaniu właściwej interpretacji tekstu „Apologeticum” 39, 1 Tertuliana*, s. 159-168; ks. P. Szczur – *Kościół wobec niewolnictwa (I-IV w.): zarys problematyki*, s. 169-182; ks. S. Longosz – *Patrystyczne traktaty o muzyce*, s. 183-206; B.J. Huculak OFM – *Pochodzenie Ducha Świętego także od Syna według Cyryla Aleksandryjskiego*, s. 227-238; B. Kochaniewicz OP – *Pojęcie Objawienia w kazaniach św. Piotra Chryzologa*, s. 259-254; ks. A. Kubiś – *Z teologii męczeństwa*, s. 377-384; ks. E. Sienkiewicz – *Człowiek w myśli filozofów starożytnej Grecji i Rzymu*, s. 477-488; ks. W. Wołyniec – *Kościół jako „communicatio et pax” według synodów w Kartaginie*, s. 507-514. Również Redakcja „**Vox Patrum**” życzy Ci, Dostojny Księżu Jubilacie, dalszych sił i sukcesów naukowych oraz dziękuje za wszelką duchową i naukową pomoc.

26. Częstochowski Oddział Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie wraz z Wyższym Seminarium Duchownym Archidiecezji Częstochowskiej organizują 27 II 2010 r. w Częstochowie z okazji ogłoszonego przez Benedykta XVI Roku Kapłańskiego okolicznościowe sympozjum naukowe nt. **Kapłan – świadek miłości**, podczas którego przewidziano wygłoszenie następujących prelekcji: o. prof. dr hab. T. Dąbek OSB – *Biblijna perspektywa kapłaństwa*; ks. prof. dr hab. S. Longosz – *Godność kapłana chrześcijańskiego w nauczaniu Ojców Kościoła*; ks. bp prof. dr hab. A. Czaja – *Istota, specyfika i realizacja tożsamości kapłańskiej*. Materiały sympozjalne mają być opublikowane w 38. tomie „Częstochowskich Studiów Teologicznych” poświęconym w całości kapłaństwu chrześcijańskiemu.

27. Zakład Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej Instytutu Filozofii Uniwersytetu Wrocławskiego i II Katedra Teologii Dogmatycznej Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu organizują wspólnie 18-19 VI 2010 r. międzynarodowe sympozjum nt. **Paradygmaty wolności w filozofii i teologii: historyczne i współczesne interpretacje**, w programie którego znajduje się również kilka wystąpień związanych z problematyką wczesnochrześcijańską: prof. dr hab. J. Gajda-Krynicka (Wrocław) – *Paradygmaty wolności w filozofii greckiej*; ks. prof. Emery De Gaal Guylai (Chicago) – *Der Freiheitsbegriff im Denken der Spätantike und Frühchristentum*; ks. prof. dr hab. N. Widok (Opole) – *Pastoralny wymiar grzechu nieposłuszeństwa w ujęciu Jana Chryzostoma*; dr P.P. Wróblewski (Wrocław) – *Semantyka pojęcia „thelema” w pismach Maksyma Wyznawcy*.

28. W programie międzynarodowej konferencji biblijnej, organizowanej 21-22 X 2010 r. przez Instytut Nauk Biblijnych KUL w Lublinie nt. **Biblia a moralność: współczesne problemy moralne w świetle słowa Bożego**, przewidziano również 3 wystąpienia o charakterze historycznym z tematyki patrystycznej: ks. dr M. Wysocki (KUL) – *Tertulian rygorysta a moralne wymagania Biblii: ostrzeżenie dla współczesnych interpretatorów*; ks. dr hab. D. Zagórski (UMK) – *Słowo Boże jako norma życia chrześcijańskiego w nauczaniu Bazylego Wielkiego*; ks. prof. dr hab. L. Misiarczyk (UKSW) – *Słowo Boże jako oręż w walce duchowej według Ewagriusza z Pontu*.